

ελάχιστον υπαινιγμὸν σχετικῶς πρὸς τὴν Πύλν. Ὁ Καποδίστριας ἐπρότεινε ἀληθῶς καὶ ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐδέχθη τὴν ἴδρυσιν ἐθνικοῦ πανεπιστημίου ἐν Ἰθάκῃ. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦτο, μόνον ἐλαττήριον εἶχε τὴν δικαίαν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ συντελεσθῇ εἰς τὴν πρόοδον τῆς πατριδος του καὶ οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὰ κενόδοξα σχέδια τὰ τσακίς δικαίως ταραξάντα τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν.

* *
[1820]

Ὁ Καποδίστριας, καί τοι ἔχων ἄπειρον πνεῦμα, ἀρχὰς σεβαστὰς καὶ ἄκραν ἀρετὴν, ἐπέπεσε εἰς τὴν ὀλεθρίαν πλάνην τοῦ νὰ νομίζῃ ὅτι τὰ δύο ἀντίθετα συστήματα, ὧν ἡ πάλῃ παρήγαγεν ὅλα τῆς ἐποχῆς τὰ κακά, δύναται φαντασιωδῶς πῶς νὰ συνδυασθῶσι καὶ ὅτι ἡ διατήρησις τῆς τάξεως δύναται νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῆς ὑπεροχῆς τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν.

Ὁ Καποδίστριας εἶνε τίμιος καὶ εὐαίσθητος, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς τὰς ἀδυναμίας, τὰς ὁποίας γενῶσι συνήθως τὰ μακροχρόνια σωματικά πάθη. Εἶνε εὐερέθιστος καὶ φιλοπόπτος, βλέπει δὲ τὴν κακὴν τῶν πραγμάτων ὄψιν καὶ εἶνε σκυθρωπὸς μέχρι μισανθρωπίας. Δὲν ἀγαπᾷ τὸ ἀνακτοβούλιον τῆς Βιέννης, ἔτι δὲ ὀλιγώτερον τὸν πρίγκιπα Μετερνίχ' δὲν ἀγαπᾷ οὐδὲ τὴν Πρωσίαν. Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἐν Λονδίῳ διαμονήν, συνεφιλιώθη κατὰ τι μετὰ τῶν ἄλλων ὑπουργῶν, τοὺς ὁποίους ἀπεστρέφετο ἐν Aix-la-Chapelle, ἀλλὰ περὶ ελάχιστου ποιεῖται τοὺς πολιτικούς τῆς Γαλλίας ἄνδρας. Τέλος, καί τοι οὐδενὸς ἐπιθυμῆναι τὸ κακὸν (διότι οὐδέποτε εἰσεχώρησεν εἰς τὴν ψυχὴν του τὸ μῖσος), εὐρίσκειται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς πάντας.

Καὶ δὲν ἔχει μὲν ὑπέρμετρον φιλοδοξίαν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐσυνείθισεν εἰς τὸ νὰ λαμβάνῃ διακεκριμένον μέρος εἰς τὰς πρωτίστας ὑποθέσεις καὶ εἰς τὸ νὰ τὸν συμβουλευόνταν περὶ πάντων τῶν μεγάλων ζητημάτων, ὥστε ἐπέστη ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ συμβῇ τὸ σπουδαῖον ἐν Εὐρώπῃ ἄνευ τῆς συνεργείας του.

* *
[1823]

Κατὰ τὸ 1821 ὁ Καποδίστριας ἤθελε τὸν πόλεμον ἢ τοὐλάχιστον ἐπιθύμει νὰ γίνωσιν ἰσχυραὶ κατὰ τῆς Πύλης ἐπιδείξεις πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων. Καὶ δὲν λέγω μὲν, ὅτι ὑπεκίνησε τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ἀλλ' ἐνόμισεν ὅτι ἀφοῦ ἄπαξ ἐξεργάγη, δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαρνηθῇ αὐτήν.

Ὁ αὐτοκράτωρ οὔτε συνεμερίζετο οὔτε ἠδύνατο νὰ συμερισθῇ τὴν τοιαύτην σκέψιν, διότι ἀπεστρέφετο μὲν ἐν γένει τὰς ἐπαναστάσεις, εἶχε δὲ ἀναθεματίσει τὴν Ἑλληνικὴν ἅμα μαθὼν αὐτὴν ἐν Λαυδάχῃ. Ἀλλ' οἱ τὸν πόλεμον ἐπιθυμοῦντες κατώρθωσαν νὰ πείσωσι τὸν αὐτο-

κράτορα, ὅτι ἡ τιμὴ αὐτοῦ διεκινδύνευεν ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ καὶ ὅτι ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις περιφρονήσασα τὰς συμβουλὰς καὶ τὰς παραστάσεις αὐτοῦ, ὄφειλε νὰ ἰκανοποιήσῃ αὐτόν. Ἡ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπερίσκεπτος, μετὰ ταῦτα δὲ περιπαθὴς καὶ ἐπὶ τέλους δολία καὶ ἀφόρητος διαγωγὴ τοῦ Στρόγογορ, πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει μέχρι τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1821, διηκούλυε τὴν μετ' ὀλίγου μῆνας ἐπελθοῦσαν ῥῆξιν.

Ὁ αὐτοκράτωρ, περιπλεγθεὶς εἰς πολιτικὴν, ἢ ἐνδομύχως ἀπεδοκίμαζε διὰ πολλοὺς λόγους καὶ ἢν ἐπιθύμει νὰ παραιτήσῃ ὅσον τάχιστα διὰ τρόπου ἐντίμου, εἰσήκουσε, καλῆ τύχῃ, τὴν εἰρηνικὴν τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ἀγγλίας γλῶσσαν. Ὁ Μετερνίχ, ἔχων τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἀνακτοβουλιῶν τῆς Ῥωσίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας (ἐνόσω τοῦτο διευθύνετο ὑπὸ τοῦ λόρδου *Dondonderry*), ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ διαφωτίσῃ τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον, νὰ ἐνισχύσῃ τὰς καλὰς αὐτοῦ διαθέσεις καὶ νὰ πολεμήσῃ πάντας τοὺς ἐργαζομένους ὅπως φέρωσιν αὐτὸν εἰς σφαλερὰν θέσιν. Αὕτη ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως ἡ μεγίστη ὑπηρεσία, ἢν προσήνεγκε τῇ Εὐρώπῃ ὁ ὑπουργὸς οὗτος. Ὁ αὐτοκράτωρ κατενόησεν, ἐντὸς μικροῦ, ὅτι αἱ συμβουλαὶ τῆς Αὐστρίας ἦσαν ἄρισται καὶ ὅτι μόναι συνεβιάζοντο μετὰ τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ καὶ μετὰ τῆς ἀληθοῦς δόξης καὶ τῶν ἀληθινῶν συμφερόντων αὐτοῦ. Ἀπέστειλε λοιπὸν δις τὸν κ. *Talischeff* εἰς Βιένναν ἵνα συνεννοηθῇ μετὰ τῆς αὐτῆς περὶ τῶν ληπτέων μέτρων, ὅπως διαλύσωσι τὰς πρὸς τὴν Πύλν περιπλοκάς' ἀπέπεμψε δὲ τὸν Καποδίστριαν καταστάντα ὀχληρὸν ὡς ἐκ τῆς ἀφοσιώσεώς του πρὸς σύστημα, ὅπερ οὐδὲ νὰ ἐκτελέσῃ ἀν' ἐγνώσκει, καὶ ἄφησεν εἰς τὴν Αὐστρίαν τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρξαμένων διαπραγματεύσεων.

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ

Un Dieu descend toujours pour dénouer le drame;
Toujours la Providence y veille, et nous proclame
Cette justice occulte et ce divin ressort
Qui fait jouer le temps et gouverne le sort.

LAMARTINE.

I

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, ὑπὸ * Κ.]

Νεκρὸς εἰσέτι ἐσχετίσθη κατὰ πρῶτον μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ μαρκησίου Βρανδῶνος. Εἶχον ἤδη πρὸ ὀλίγου μόλις χρόνου φθάσει εἰς Καρστόνην, ὅπου εἶχον ἀποκατασταθῆ ὡς ἰατρὸς.

Ἡ μικρὰ πόλις Καρστόνη ὄφειλεν ἰδίως τὴν ὑπαρξίν της εἰς τὴν γειτονίαν τοῦ πύργου τοῦ Βρανδῶνος, τοῦ ὁποίου τὸ θαυμάσιον δάσος τὴν περιέβαλλε σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν. Ἡ κυριώτερα αὐτῆς δόδε, ἀτενίζουσα τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τοῦ πύργου, ἐφαίνετο χρησιμεύουσα ὡς δίοδος εἰς τὸ ἀπέραντον τιμαριωτικὸν οἰκοδό-

μημα, ἀπὸ αἰώνων ἤδη κατοικοῦμενον ὑπὸ τῆς εὐγενούς ταύτης οἰκογενείας.

Ὁ πύργος τοῦ Βρανδῶνος, ὡς ἅπαντα τὰ ἀρχαία φρούρια, ὠκοδομημένος ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀποκρήνου λόφου, ἐδέσποζε τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς. Ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἅπας ὁ τόπος ἐξηρτᾶτο ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς ἀπὸ τοῦ μεγάλου βαρόνου τοῦ φρουρίου, τὸν ὁποῖον οἱ κάτοικοι ἐν περιφερείᾳ εἴκοσι λευγῶν εἶχον θεωρήσει ἀείποτε ὡς τὸν ἀπόλυτον αὐτῶν ἄρχοντα, εὐτελῆ δούλων ὑποταγῆν παρέχοντες εἰς τὰς πρὸς αὐτὸν σχέσεις των καὶ φιλόστοργον πειθαρχίαν παιδίω.

Σήμερον ἐν τούτοις τὰ πράγματα εἶχον μεταβληθῆ καθ' ὀλοκληρίαν. Εἰ καὶ κατὰ τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν δουλοπρέπειαν οἱ χωρικοὶ ἠδύναντο ἀκόμη νὰ συναγωνισθῶσι μετὰ τῶν προγόνων των, ἀλλ' αἱ ἐξωτερικαὶ ἐκδηλώσεις τῶν αἰσθημάτων τούτων δὲν εἶχον διατηρήσει ἀναμφιβόλως τὸν αὐτὸν χαρακτήρα, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ πύργῳ αἱ ἀνκαύσεις καὶ αἱ λεπτολογίαι τῆς νεωτέρας πολυτελείας ἐμίγνυντο παραδόξως πρὸς τὴν αὐστηρὰν ἐξωτερικὴν ἄποψιν καὶ τὴν μεγαλοπρεπή καὶ μελαγχολικὴν λαμπρότητα τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ ἀρχιτεκτονικῆς. Οἱ ὑπερμεγέθεις καὶ σκυθρωποὶ πύργοι περιεβάλλοντο ἤδη ὑπὸ ἄλσων καὶ συστάδων ἀνθέων, ὑπὸ κομφῶν λειμώνων. Τὰ παράθυρα, ἀληθεῖς λειμίστραι περιστεφνωμέναι ὑπὸ ἰσχυρῶν λίθων, εἶχον ἀντικατασταθῆ εἰς τινα μέρη ὑπὸ πλατειῶν δικλίδων κατὰ τὸν νεώτερον συρμόν. Τὰ δὲ πέριξ τοῦ πύργου προχώματα, χρήσιμα ἄλλοτε πρὸς τὴν υπεράσπισιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀσφάλειαν, μετεβλήθησαν διὰ τοῦ χρόνου, παρουσιάζοντα σήμερον τὴν κομφοτάτην καὶ τὴν φαιδρότάτην ἄποψιν.

Ἄλλ' οὐδὲν εἶχε μεταβληθῆ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ. Ἦτο ἡ ἰδία πάντοτε, ἡ παλαιὰ ἐκεῖνη ἀπέραντος αἰθουσα, ἐν ἣ τὸ φῶς, εἰσδύον μόλις διὰ τῶν στενῶν γοθτικῶν παραθύρων, ἐφώτιζε διὰ τῆς ἀμυδρᾶς αὐτοῦ λάμπσεως τὰς κυμαινομένας σημαίας, τὰς μεγαλοπρεπεῖς πανοπλίας, τὰς ἀσπίδας καὶ τὰς λόγχας τοῦ παρελθόντος, τὰς ἀρχαίας οἰκογενειακάς εἰκόνας τῶν ἰσχυρῶν ἐκεῖνων καὶ ὑπερηφάνων βαρόνων καὶ εὐγενῶν ἐκεῖνων κυριῶν μετὰ τῶν ἐπιδεικτικῶν καὶ πολυπτύχων αὐτῶν ἐσθήτων, τῶν πεπληρωμένων ὑπὸ κοσμημάτων ἐπιθωρακίων, τῶν μικρῶν χειρῶν καὶ τῶν θελκτικῶν προσώπων, ἐχόντων τὸ τοσοῦτον κανονικὸν ὠσειδὲς ἐκεῖνο σχῆμα, τὸ διακρίνον ἰδίως τὸ ὠραῖον φύλον τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας.

Τὰ ἀρχαία χωρίσματα τοῦ πύργου εἶχον μετασχηματισθῆ κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς κατοικῆσιμα δωμάτια, διεσκευασμένα καὶ διακεκοσμημένα συμφώνως πρὸς τὴν φιλοκαλίαν τῆς ἐποχῆς, διὰ τῆς εὐφυΐας δὲ ἱκανοῦ καλλιτέχνου ἐρ-

ρυθμισμένα πρὸς τὸν ρυθμὸν τοῦ ἀρχαίου οἰκοδομήματος, ὅπως μηδεμίαν ἀσυμφωνίαν λίαν ἀπότομος προσβάλλῃ τοὺς ὀφθαλμούς. Τὰ στερεὰ, γεγλυμμένα καὶ κεχρυσωμένα ἐπιπλα, τὰ ἀτλαζωτὰ, δαμασκηνουργῆ καὶ βελουδίνα ὑφάσματα ἦσαν σύμφωνα πρὸς τὰς ἰδέας τοῦ μεγαλοπρεποῦς μεγαλείου, ἃς ἐνέπνεον αἱ εὐρεταὶ τοῦ οἴκου διαιρέσεις. Ἐν τούτοις τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα κάτοπτρα, τὰ ζωηρὰ καὶ λαμπρὰ ἐκεῖνα παραπετάσματα, ἡ λαμπρὰ καὶ μεγαλοπρεπῆς ἐκεῖνη πινακοθήκη, ἐνὶ λόγῳ ἅπαντα ἐκεῖνα τὰ μυρία ἀντικείμενα, κομψὰ καὶ πολύτιμα, ὅρ' ὦν τὰ μερίσματα τοῦ οἴκου ἦσαν κεκοσμημένα, εἶχον νεωτερικόν τι ὕψος, οὐδένα δυνάμει νὰ ἐξαπατήσωσιν.

Μία μόνη πτέρυξ τοῦ πύργου εἶχε διατηρηθῆ ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῆς καταστάσει. Ἐν αὐτῇ ἡ μακρὰ σειρὰ τῶν θαλάμων εἶχε τηρήσει τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς αὐστηροῦ μεγαλείου χαρακτήρα. Ἐν αὐτῇ ἠδύνατό τις νὰ ἐπανεύρῃ τὰ γοθτικὰ στενὰ καὶ σκυθρωπὰ παράθυρα, τὰ μέγала ἐβενώδη ἀνάκλιτρα, τὰς ὑψηλάς, εὐρείας καὶ βαθεῖας ἐστίας, τὰ σιερὰ παραπετάσματα, τὰς ὑψιθόλους κλίνας, ἃρ' ὦν κατήρχοντο πυκνὰ ἀργυρομέταξα παραπετάσματα, τὰ γεγλυμμένα ἀρχαῖα κιβώτια, ἄλλου κόσμου ἀναμνήσεις, καθὼς ἄλλοτε συμμετρικῶς διατεταγμένα.

Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν πύργων, ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου ἐγκαταλελειμμένον εἰς τοὺς βύας καὶ εἰς τὰς νυκτερίδας, ἡ ἄποψις ἦτο ἀληθῶς λαμπρά. Ἡ ἀπέραντος τοῦ Βρανδῶνος ἰδιοκτησία μετὰ τῶν δασῶν αὐτῆς, τῶν παροικιῶν αὐτῆς καὶ τῶν διαφόρων ἐγγείων δικαίων, κτηθεῖσα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς κατακτήσεως ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου ξίφους Ἰωάννου τοῦ μακροῦ, τοῦ πρώτου κόμητος, ἐπεξετείνετο μακρὰν ἅπανταχοῦ, ὑπὸ θαυμασίου ρύακος διαρροεμένη· ἀπετελεῖτο δὲ ἐκ σειρᾶς λόφων, κοιλάδων καὶ ἐκτεταμένων πεδιάδων, διακεκομμένων τῆδε ἀκείσε διὰ κολοσσαίων δρυῶν, διὰ γιγαντιαίων πτελεῶν καὶ ἐστεμμένων ὑπὸ ζώνης δασῶν προαιωνίων.

Τὸ ἄλσος ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἐκτάσει ἐπὶ μήκους πολλῶν μιλίων διεσχίζετο ὑπὸ πλατείας συμφύτων ἀρχαίων δένδρων διόδου, ἀπὸ τῶν ἀδένδρων μερῶν τῆς ὁποίας ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ τὰ μεμακρυσμένα κυανὰ ὄρη, συμπληροῦντα τὸ θέληγτρον καὶ τὴν καλλονὴν τῆς θελκτικῆς ταύτης σκηνογραφίας, μιᾶς τῶν γραφικωτέρων τῆς γεωφικῆς Ἀγγλίας.

Ὅπότεν ἔφθανα εἰς τὸν πύργον τοῦ Βρανδῶνος, δέσποιναι τῆς βασιλικῆς κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἦττον ταύτης κατοικίας ἦτο χαρίεσσα μικρὰ γυνὴ μετ' ὀφθαλμοῦ ἀνεκράστου καὶ ἀορίστου κυανοφαίου ὄχρου χρώματος. Δύσκολος ἐπίσης μοὶ εἶναι ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ χρώμα-

τος τῶν βοστρύχων τῆς. Ἦτο μέσον τι κράμα ξανθοῦ, πυρροῦ καὶ λινοῦ χρώματος, προξενούσας παράδοξον ἐντύπωσιν. Οἱ χαρακτῆρες αὐτῆς ἐν τούτοις, λεπτοὶ καὶ κομποί, ἀπέπνεον τοσοῦτον σεμνὴν γλυκύτητα, καὶ συγχρόνως οὕτως ἀπῆλλαγμένην πνευματικῆς ἀδυναμίας, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ παρατηρήσῃ τις αὐτὴν χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ συμπάθειαν καὶ ἐνδιαφέρον. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβαινε μὲ τὴν χάριν ὅλου αὐτῆς τοῦ προσώπου. Εἰ καὶ μικρὰ, ἥμιστα ἐπιβάλλουσα, κακοκαμωμένη καὶ σχεδὸν χωλὴ, εἶχε τοσαύτην ἀπλότητα καὶ ἀφέλειαν εἰς τοὺς τρόπους αὐτῆς, τοσοῦτον ἐντελῆ ἔλλειψιν πάσης κινήσεως τῆς, τοσοῦτον πλήρη ἔλλειψιν πάσης ἐπιτηδεύσεως καὶ ἐπάρεσως εἰς τὸ βλέμμα τῆς, καὶ τοσαύτην σοβαρὰν ἠδύτητα ἐν τῇ φωνῇ αὐτῆς, ὥστε ἀκουσίως ἠσθάνετό τις πρὸς αὐτὴν ἔρωτα καὶ σεβασμόν.

Τούναντιον ὁ σύζυγος αὐτῆς μαρκήσιος Βρανδὼν, μεθ' ὅλην τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ καταγωγὴν, ἦτο παραδόξως *unaristocratic*, ἥμιστα ἀριστοκρατικὸς καὶ τὸ ἦθος καὶ τοὺς τρόπους. Εἰ καὶ ὠριότατος ἀνὴρ ὠμοιάζε μᾶλλον πρὸς ἀγαθὸν μετρίοφρονα χωρικόν. Ἀξίεραστος καὶ εὐχαρις, ἀλλὰ χυδαῖος. Δὲν ἠδύνατό τις ν' ἀποκαλέσῃ αὐτὸν γελοῖον, ἀλλὰ βεβαίως νωθρόν, ὅχι κακοκαταθεραμμένον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπότομον καὶ ἀγνωσῶντα τὸ εὐγενὲς φέρεσθαι. Ἦτο, ἐν ἐνὶ λόγῳ, φυσικῶς ὅπως καὶ ἠθικῶς ἀνεπιτηδεύς· ἦτο ἀκριβῶς ὅ,τι δὲν ἔπρεπε νὰ ἦναι εἰς εὐγενῆς, — μολονότι τοῦτο εἶναι ἐλάττωμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον καὶ αὐταὶ αἱ ἀγρυπνόταται φροντίδες μιᾶς Σεβινιῆ δὲν ἐπιτυγχάνουσι πάντοτε νὰ ἐξασφαλίσωσι τοὺς κληρονόμους τῶν μεγάλων ὀνομάτων καὶ τῶν μεγάλων περιουσιῶν. Ἐκέκτητο ἐν τούτοις ἐξόχους ιδιότητας, ἀλλ' ἡ ἄκρα αὐτοῦ ἀκηδία καὶ ἡ ἀσθένεια τοῦ χαρακτῆρός του ἐμυδνίζον αὐτὰς παντελῶς, πολλάκις δὲ καὶ καθίστων αὐτὰς κινδυνώδεις. Ἦτο δὲ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀκηδῆς καὶ νωθρός, ὥστε ἀδιαφορῶν πολλάκις διὰ τὰ καθήκοντα ἀνθρώπου τῆς γεννήσεως αὐτοῦ καὶ τῆς τάξεως, κατέλειπε τὴν αὐθεντείαν καὶ τὴν δύναμιν, δι' ἧς περιεβάλλετο, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πρώτου νεήλυδος, ὅστις εἰλάμβανε τὸν κόπον νὰ καταλάβῃ αὐτὰς, εὐτυχῆς ἂν ἠδύνατο ἐπίσης ν' ἀπαλλαγῇ πάσης εὐθύνης. Ἐτύφλωττεν ἐν τούτοις διὰ τὴν σπουδαιότητα τῆς εὐθύνης ταύτης, ἂν οὐχὶ καὶ διὰ τὴν ὑπαρξὴν αὐτῆς, καὶ εἶχε φθάσει εἰς τὸ σημεῖον ὥστε νὰ φρονῇ τὴν ὑπέροχον αὐτοῦ θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὡς προνόμιον ἀπαλλάττον αὐτὸν πάσης ὑποχρεώσεως καὶ μερίμνης περὶ ἐκείνων, οὓς ἐθεώρει κατωτέρους του, πλασθέντας ἐπιτηδῆς ὅπως ἐργάζονται ὑπὲρ τῆς εὐζωΐας αὐτοῦ καὶ εὐτυχίας. Ἐν ταύτῃ μόνῃ τῇ σκέψει ἐξεδηλοῦτο παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ, ἀξίόλογον ἄλλως τε φύσιν ἔχοντι, τὸ αἰσθημα τῆς ἀγερω-

χίας αὐτοῦ καὶ τῶν προνομίων. Ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ κατανοήσῃ πῶς ὄν τοσοῦτον σπάνιον καὶ τοσοῦτον ὑπερέχον, οἷον εἰς μαρκήσιος Βρανδὼν, ἦτο δυνατόν νὰ πλασθῇ ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς ὠφέλειαν ἄλλων· συνεπῶς ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ ἦτο καθαρῶς παθητικῆ. Ἄν δὲ οὐδέποτε ἐτιμώρει, ἂν οὐδέποτε ἐδεικνύετο σκληρὸς, σκαιὸς ἢ ἀπαιτητικὸς, ὡσαύτως οὐδένα ποτὲ καθίστα εὐτυχῆ, διότι οὐδέποτε ἐφρόντιζεν ἢ ἐνασχολεῖτο περὶ οἰουδήποτε. Οὐδέποτε κατ' ἐλάχιστον ἔβλαψεν ἢ ἐψύχρανέ τινα τῶν ὑποτελῶν αὐτοῦ σκοπίμως, ἀλλ' οὐχ ἦττον οὐδέποτε ἐσκέφθη ν' ἀνησυχῆσῃ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἦτο ἀνίκανος νὰ πράξῃ τὸ πονηρὸν ὅπως καὶ τὸ ἀγαθόν.

Ὁ μαρκήσιος Βρανδὼν, τοῦ ὁποῖου ἡ οἰκογένεια, κατὰ συνήθειαν τινῶν ἐκ τῶν μεγάλων οἰκῶν τῆς Ἀγγλίας, ἔζη λίαν μεμονωμένη, εἶχε τύχει αὐστηρᾶς ἀνατροφῆς μέχρι τοῦ χρόνου τῆς ἐνηλικιότητός του. Μετὰ ταῦτα ὁ παιδαγωγὸς αὐτοῦ, νέος ἀνὴρ σοβαρὸς καὶ μελαγχολικὸς, τὸν συνώδευσε εἰς τὴν ἠπειρον, ὅπου συνάμα ἐπεσκέφθησαν ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις τῆς Εὐρώπης. Ἐν τούτοις ἡ παρουσία τοῦ Μέντορος τούτου δὲν ἐμπόδισε τὸν νέον λόρδον νὰ διαγαγῇ εὐάρεστον ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βίῳ, ἀλλ' ἐν τῇ εἰς Λονδίνον ἐπιστροφῇ αὐτοῦ τὰ πράγματα μετέβαλον ὅψιν. Ἐξαναγκασθεὶς νὰ διαμένῃ ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην, ὑπετάγη εἰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ αὐστηρότητι, ἀλλὰ τοῦλάχιστον εἰς τινα ἐξάρτησιν καὶ καταναγκασμόν· τούτου ἕνεκεν ἄνευ ἀντιρρήσεων ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν τῆς συζυγῆς του μετὰ τῆς δεσποινίδος Κιρχάμ, μονογενοῦς θυγατρὸς μεγάλου τραπεζίτου, ἀποφεύσεως προῖκα δώδεκα ἑκατομμυρίων. Ἠγάπα τὴν πολυτέλειαν, ἤρξατο δὲ ποθῶν θερμῶς τὴν ἐλευθερίαν του. Μεθ' ὅλας τὰς εὐρείας αὐτοῦ κτήσεις ὁ πατὴρ του ἦτο πτωχότατος—δὲν τὸ ἠγνόει—πάσχων τὴν πενίαν ἐκείνην τοῦ πλουσίου καὶ ἰσχυροῦ ἀνδρός, τὴν πασῶν ἀλγεινοτέρων καὶ τρομερωτέρων. Ἡ ἀθλιότης συνήθους τινὸς μάρτυρος συνίσταται εἰς τὴν ἔλλειψιν ὀλίγων τινῶν πραγμάτων, ἅτινα ἡ τύχη τῆς ἐπομένης στιγμῆς δύναται νὰ πληρῶσῃ· εἶναι ἡ ἀνάγκη, ἣτις, εἰ καὶ κατεπεύγουσα ἐνίστε, οὐδέποτε προβαίνει πέραν τοῦ παρόντος· ἀλλ' ἡ τῶν μεγάλων κυρίων εἶναι ὄλοντι στενοχωριῶν ἀδιεξόδων, ἀπελιπὴ συνήθως μακρῶν ἀνοησιῶν ἀποτέλεσμα, εἶναι ὁ ἴσος τῆς ἀράχνης, ἐν ᾧ διατελεῖ δεσμία δλόκληρος αὐτῶν ἡ ὑπαρξίς· βάρος, ἄλλως, ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὸν υἱὸν κληροδοτούμενη, ἐφ' ἐκάστης γενεᾶς βαρύνουσα καὶ τὴν ὁποῖαν ἕκαστος σύρει μέχρι τοῦ τάφου!

Ἠλούσιός τις γάμος, ἡ διὰ συνοικεσίου—αἰετοτε σχεδὸν δυσαναλόγου—πρόσκτησις τῶν ἐν τῷ ἐμπορίῳ κτηθεισῶν μεγάλων περιουσιῶν, δύναται μόνον νὰ θρασῆσῃ τὸν ζυγὸν καὶ ν' ἀποσει-

ση τὸ ὑπὸ τῶν αἰώνων ἐπισωρευθὲν φορτίον ἐκείνο.

Τοιαύτη τῆς τύχης μεταβολὴ παρουσιάσθη εἰς τὴν οἰκογένειαν Βρανδῶνος.

Ὁ μέγας τραπεζίτης Κιρχάμ εἶχε μονογενῆ θυγατέρα, τοῦ φίλτρου αὐτοῦ τὸ εἶδωλον. Δώδεκα ἑκατομμύρια τοῖς μετρητοῖς ἔλεγεν ὅτι ἠδύνατο νὰ δώσῃ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου. Ἦτο ἡδὴ γέρον, ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτοῦ ἦτο τὸ τέκνον τοῦ γήρατός του—τὸ τέκνον προσφιλοῦς ἀπολεσθείσης Ραχὴλ. Κατὰ συνέπειαν ἦτο ἐλπὶς ὅτι τὸ ὑπόλοιπον τῆς κολοσσαίας αὐτοῦ περιουσίας δὲν ἤθελε βραδύνει νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας τοῦ εὐτυχοῦ, γαμβροῦ του. Ὁ κ. Κιρχάμ ἠγάπα μετὰ πάθους τὴν θυγατέρα του, ὅπως δὲ συμβαίνει συνήθως, ἐζήτησε τὴν εὐτυχίαν αὐτῆς εἰς τὸ μεγαλεῖον καὶ εἰς τὴν δύναμιν. Δὲν ἦτο τετυφλωμένος ὑπὸ ἐγωϊστικῆς φιλοδοξίας, τουναντίον μάλιστα, ἀν ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἤθελεν ἐξομολογηθῆ εἰς αὐτὸν ἄλλην κλίσιν, οὐδεμίαν ἤθελεν ἐπενέγκει ἀντίρρησην, ἀνευ θλίψεως θυσιάων ἅπαντα τὰ περὶ ἐνδόξου συνοικεσίου ὄνειρά του. Ἀφ' ἐτέρου ἀνευ δισταγμοῦ ἠδύνατο ν' ἀποποιηθῆ τοὺς μεγαλειτέρους εὐγενεῖς τοῦ Βασιλείου, ἀν οὔτοι δὲν ἐκέκτηντο τὰς ἰδιότητας καὶ τὴν ἀγαθὴν φήμην, ἣν ἐν τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ ἀνεζήτει. Ἄλλ' ἡ Ἰωάννα, ἡ προσφιλές αὐτοῦ θυγάτηρ, δὲν εἶχεν ἀίσθανθῆ εἰσέτι πάλωμένην τὴν καρδίαν της. Ἀνατετραμμένη ὑπὸ γηραιᾶς θείας διὰ τῆς ὑπερβολικωτέρας φροντίδος καὶ τρυφερότητος, οὐδέποτε συναναστράφη μετὰ τῶν νεανίδων τῆς τάξεως αὐτῆς καὶ τῆς ἡλικίας, ἡ δὲ ἐπισηφαλὴς αὐτῆς ὑγεία τὴν εἶχε πάντοτε κρατήσει ἐν σχετικῇ τινι μονώσει.

Ἐθισθεῖσα νὰ διαγῆ ὅλον αὐτῆς τὸν χρόνον μόνῃ μετὰ τῆς θείας καὶ τοῦ πατρὸς, σπανίως καὶ γαλήνως διεσκέδαζε. Θαυμάσιος κῆπος, ἀνθη, ὑπὸ τῆς ἰδίας μετ' ἐπιμονῆς καὶ καλαισθησίας καλλιεργούμενα, τὸ ἀμάξιον, ἐφ' οὗ καθ' ἑκάστην μετὰ τῆς θείας ἐκάθητο, ἐπισκεπτομένη καὶ βοηθοῦσα τὰς πτωχὰς τῶν περιχώρων καλύβας, τὸ σχολεῖον καὶ τὸ πτωχοκομεῖον γηραιῶν γυναικῶν, ὑπ' αὐτῆς θεμελιωθέντα καὶ συντηρούμενα, ἀρκοῦντως ἐπλήρουν τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς· καὶ οὕτως εἶχε ρεῦσει ὁ βίος της ἀγνός, γαλήνιος. "Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν ἔρωτα, οὐ μόνον δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐννοήσει αὐτὸν ἡ καρδία της, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ μίαν μόνην στιγμὴν εἶχεν ἀπασχολήσει τὰς σκέψεις της. Μόλις εἶχε σκεφθῆ ὅτι ἠδύνατό ποτε νὰ ὑπανδρευθῆ. "Ὅτε δὲ προὔταθη αὐτῇ ἐπισήμως νὰ συζευχθῆ τὸν υἱὸν τοῦ μαρκησίου Βρανδῶνος, οὐδὲν ἠσθάνθη κατὰ πρόωτον ἡ τὴν χαρὰν καὶ τὴν ὑπερφάνειαν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐφάνετο ἀίσθανθόμενος ἐπὶ τῇ προτάσει ταύτῃ τοῦ συνοικεσίου· εἶχεν ἀκούσει ὅτι ὁ κόμης Σαινζερμαίν ἦτον ἀγαθὸς καὶ ἀξίεραστος· εἶδεν αὐτὸν καὶ τὸν εὔρε τοιοῦτον· ἀφελῆ

τὸν χαρακτῆρα, εὐχάριστον τὴν συμπεριφορὰν καὶ τὸ ἦθος.

Γυνὴ ἐνός τῶν πλουσιωτέρων εὐγενῶν τῆς Ἀγγλίας, καταγομένου ἐξ ἀρχαίας ἱστορικῆς οἰκογενείας, συμμεριζομένη μετ' αὐτοῦ τὸ ἀξίωμα, τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ἐνδόξους ἀναμνήσεις, ἡ Ἰωάννα δὲν ἤθελεν εἶσθαι γυνὴ, ἀν δὲν παρεσύρετο ὑπὸ τῶν ἐλπίδων τοιοῦτου λαμπροῦ μέλλοντος. Μεθ' ὅλην τὴν ἥρεμον αὐτῆς φύσιν δὲν ἔσπευτετο φαντασίας, ὁ δὲ δειλὸς καὶ συνεσταλμένος αὐτῆς χαρακτῆρ ἐκάλυπτε τουναντίον ἐνθουσιασμὸν μέγαν.

Συνεζεύχθη μετὰ τοῦ κόμητος Σαινζερμαίν. Ὑπῆρξεν ἀγαθὸς δι' αὐτὴν σύζυγος καὶ αὐτὴ εὐτυχῆς . . . ὡς ἐπόθει.

Ἡ εὐτυχία αὕτη συνίστατο ἐν τῇ διαρκεῖ σχεδὸν διαμονῇ ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Βρανδῶνος, ὅπου ὀριστικῶς ἀπεσύρθη μετὰ θραχεῖαν ἐν Λονδίῳ διαμονὴν καὶ τὴν παράστασιν αὐτῆς ἐν τῇ μεγάλῃ ὑποδογῇ τῆς βασιλείσεως. Ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς, ὁ σύζυγος αὐτῆς ὄλιγον μετὰ τὸν γάμον του χρόνον ἐγένετο μαρκησίος Βρανδῶν.

Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν τῆς εἰσόδου αὐτῆς εἰς τὴν ὑψηλὴν κοινωνίαν ἀνεκάλυψε τὸ αἶσθημα τῆς ἀνικανότητός της πρὸς κατάλληλον πλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῆς οἰκοδοσποίνης ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ αὐτῆς ἐν Λονδίῳ μεγάρῳ, περιάπτουσα τιμὴν εἰς τὸν σύζυγον αὐτῆς ἐν μέσῳ τοῦ πολυτελοῦς καὶ μεγαλοπρεποῦς ἐκείνου βίου, καὶ τότε ἀπεφάσισε μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῇ φρονήσεως καὶ γαλήνης νὰ ζήσῃ τοῦ λοιποῦ ἐν σφαίρᾳ, ἐν ἣ ἠδύνατο νὰ εὔρῃ ἀσχολίας ἐπωφελεῖς καὶ ἀξίας αὐτῆς. Ἡ ὑχαριστήθη λοιπὸν νὰ παρουσιασθῆ ἄπαξ μόνον ἐν τῇ αὐλῇ, ἔπειτα ἀπέκρυψε τοὺς ἀδάμαντάς της—οὗς καὶ βασίλισσα ἤθελε εὐθνήσει—ἐπεμψεν αὐτοὺς παρὰ τῷ τραπεζίτῃ της, ὀρισθεῖσα εἰς ἑαυτὴν οὐδέποτε πλεόν νὰ κάμῃ αὐτῶν χρῆσιν. Ἐπιτυχούσα παρὰ τοῦ συζύγου τὴν πλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας της, ὅπως ἀμέσως ἀναχωρήσῃ εἰς τὸν πύργον τοῦ Βρανδῶνος, ἀποκατέστη ἐκεῖ δίχως ποτὲ νὰ τὸν καταλίπη. Ἐκεῖ δὲ κατέστη πάραυτα τὸ ἐνεργητικὸν πνεῦμα τοῦ τύπου.

Τὴν βλέπω ἀκόμη ἐντός τῆς μικρᾶς χαμηλῆς ἀμάξης της, ἐζευγμένης ὑπὸ δύο μικρῶν φαῖων σκοτικῶν ἵππων, μετριόφρονα, μετὰ τὸν νέον ὑπηρετὴν τὸν χρησιμεύοντα αὐτῇ ὡς ἀμαξήλατον, καὶ ἀκολουθουμένην ὑπὸ τοῦ ἐτέρου θεράποντος αὐτῆς ἐν στολῇ, διερχομένην τὴν ἀγαθὴν πόλιν τῆς Κερστόνης καὶ σταματώσαν πρὸ τῆς ἐν τῷ πύργῳ εἰσόδου ἐνώπιον τῆς θύρας τοῦ χημικοῦ ἐργαστηρίου μου.

Ἀκούω ἀκόμη τὴν ἥρεμον καὶ γλυκεῖαν φωνήν της ἐρωτῶσαν τὰ κατ' ἐμέ. Φθάνω σπύδων, τότε ἐκείνη ζητεῖ συγγνώμην ἐπὶ τῇ ἐνοχλήσει, καὶ μένω ἐκεῖ, εὐτυχῆς ἐπὶ τούτῳ, λαλῶν αὐτῇ περὶ τῆς ὑγείας της καὶ περὶ τῶν ἀ-

ναγκῶν ὄλων τῶν πτωχῶν τῶν περιχώρων. Ἐχω ἀκόμη ζωηρὰν ἐν τῷ πνεύματί μου τὴν εὐθυκρίσιαν τῶν σκέψεών της, τὴν ἀκριβείαν τῶν ἰδεῶν της, τὴν ὀρθότητα τῶν σχεδίων της, τὴν πλήρη ἀγνότητα τῶν προθέσεών της, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν εὐκρίνειαν τῆς καρδίας της, καὶ αἰσθάνομαι ἐν ἐμαυτῷ πλήρη σεβασμὸν εἰς τὴν ἀνάμνησιν αὐτῆς, ὁπόταν ἀναπολῶ τοὺς γαληνίους ἐκείνους χρόνους, καθ' οὓς αὕτη εὐτυχὴς ἦτο, εὐτυχεὶς ἐπίσης τοὺς περὶ αὐτὴν καθιστώσα.

«Προβαίνει σιωπηλὴ καὶ ἀγαθὴ μακρὰν τῆς εὐθυμίας καὶ τοῦ θορόθου τοῦ κόσμου τούτου. εἶναι γλυκεῖα κ' ἐν τούτοις ἀκατάβλητος ἡ ἰσχὺς αὐτῆς. Ἀγαπητῆ, ὠφέλιμος εἰς πάντας, ἀκολουθεῖ τὴν εἰμαρμένην της, παντοῦ ὅπου φέρεται τὸ βῆμά της εὐλογουμένη καὶ δοξαζομένη.»

Πλησίον αὐτῆς εἶναι τὸ μικρὸν τέκνον της. Δὲν εἶναι τετραετὴς ἀκόμη. Φεῦ! δ' αὐτὴ ἡ ἐξαιρετος αὕτη γυνὴ προσελήθη ὑπὸ τοσοῦτον σκληρᾶς θλίψεως; Τὸ παιδίον εἶναι ἤδη δύσμορρον, ἡ δὲ πτωχὴ μικρὰ κεφαλὴ του φαίνεται ἐξωθημένη πρὸς τὰ ἐμπρὸς μεταξὺ τῶν δύο ὤμων διὰ τινος παρά φύσιν κυρτότητος. Αἱ κνήμαι αὐτοῦ εἶναι ἰσχναί· οἱ μακροὶ καὶ λιπόσαρκοι δάκτυλοί του ἔχουσι τὸν σχηματισμὸν δακτύλων τελείου ἀνθρώπου, τὸ χρῶμά του εἶναι ὠχρὸν καὶ νοσηματικὸν, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του εἶναι θαυμασιῶς ὠραῖον, εἰ καὶ ἀποπνεόν παράδοξον καὶ ἀπαίσιον ὠραιότητα.

Οἱ χαρακτῆρές του εἶναι λίαν λεπτοί· οἱ μεγάλοι καὶ σκοτεινοὶ ὀφθαλμοὶ του ἀνάλογοι ἀλλ' ἐκτάκτως πλατείας ἔχοντες τὰς κόρας· οἱ βόστρυχοι του ἄφθονοι καὶ θαυμάσιοι τὸ χρῶμα. Τὸ σῶμα αὐτοῦ ραχιτικὸν καὶ δυσειδὲς εἶναι κατάκλειστον ἐντὸς σιδηροῦ συναρτήματος.

Οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τὴν θλιβεράν καὶ βθεϊαν ἐντύπωσιν, ἣν κατὰ πρῶτον παρήγαγεν ἐπ' ἐμοῦ ἡ δυστυχὴς ἐκείνη μικρὰ ὑπαρξίς, ὁ μέλλων οὗτος μαρκήσιος Βρανδῶν, ὁ κληρονόμος τῶν ἀπεράντων ἐκείνων κτήσεων καὶ τῆς κολοσσαίας περιουσίας τῆς μητρὸς του!

Κρίνω ἐπίκαιρον νὰ σημειώσω ἐνταῦθα ὅτι ὁ κ. Κιρχάμ. ἐκληροδότησεν ἅπασαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν θυγατέρα του καὶ εἰς τὰ τέκνα της, ἐν ἐλλείψει δὲ τοιούτων εἰς τὴν εὐγενῆ οικογένειαν, μεθ' ἧς συνεδέθη. Παρεχώρησε προσέτι εἰς τὸν μαρκήσιον ἐφ' ἔρου ζωῆς τὴν κάρπωσιν τῶν προσόδων, ἐν ἣ περιπτώσει, ἔχων τέκνα, ἤθελεν ἐπιζῆσει τῆς συζύγου του.

Ὁ μικρὸς κόμης Σαινζερμαίν κἀθηται ἐπὶ τῶν γονάτων προσώπου, τὸ ὁποῖον δὲν ὀφείλω νὰ παρέλθω ἐν σιωπῇ: τῆς κυρίας Καρτθράϊτ. Ἦτο χῆρα ἀξιωματικῶς θανόντος ἐν ἐχθρικῇ χώρῃ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ γάμου του. Ἡ κυρία Κιρχάμ. ἠσθάνθη ἐνδιαφέρον ἐπὶ τῇ δυστυχεῖ καταστάσει τῆς νέας ταύτης γυναικὸς, ἣν ὁ ἀπρόοπτος οὗτος θάνατος κατέλειπεν ἀπροστάτευτον, τῶν

πάντων τελείως σχεδὸν ἐστερημένην, εἰσῆγαγε δ' αὐτὴν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον ὡς κυρίαν τῆς συνανατροφῆς, τὴν χειρίζουσαν πάσης δουλείας· θέσις ἧς τὰ καθήκοντα εἶναι τοσοῦτον κακῶς ὠρισμένα, ὥστε καθίστανται διηνεκῆς πηγὴ δυσθυμίας καὶ τυραννίας, καὶ ἧς ἡ ἀνταμοιβὴ ἐν γένει δὲν εἶναι ἀνάλογος μετὰ τὰς παρεπομένας αὐτῇ ἀηδίας καὶ θυσίας τῆς φιλαυτίας. Ἡ κυρία Καρτθράϊτ ἐν τούτοις ἀδίκως ἤθελε παραπονεῖσθαι, διότι ἡ φιλία, ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ ἡ ἐκτίμησις, αἱ ταχέως ὑπὸ τῆς εὐεργετίας αὐτῆς ἐπιδαψιλευθεῖσαι, ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τῶν χειλέων αὐτῆς τὸ πικρὸν ποτήριον, ἡ δὲ κυρία Κιρχάμ, ἧς ὁ χαρακτῆρ ἐκέκτητο πολλὴν πρὸς τὸν ἰδικὸν της ὁμοιότητα, ἐκ βάθους συγκινηθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγαλείου τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρτερίας, μεθ' ὧν τὸ ἀγαθὸν καὶ γλυκὺ τοῦτο πλάσμα ὑπέμεινε τὴν δυστυχίαν του, ἐπεδείξατο πρὸς αὐτὴν στοργὴν τρυφεράν, οὐδέποτε διαψευθεῖσαν.

Ἡ κυρία Καρτθράϊτ ἦτο περικαλλεστάτη, ἀλλὰ σήμερον ἦτο τοσοῦτον λιπόσαρκος καὶ ὠχρὰ, ὥστε μετὰ δυσκολίας ἠδύνατό τις νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ. Ἀλλ' ἐσώζετό τι ἐν αὐτῇ ἐλκυστικώτερον τοῦ κάλλους, ἦτο τὸ ἤρεμον καὶ ἀγνὸν αὐτῆς μέτωπον, τὸ περιστεμμένον ὑπὸ θαυμαστῶν μαύρων βοστρύχων, ἧσαν οἱ λεπτοὶ αὐτῆς εἰ καὶ μαρνανθέντες χαρακτῆρες· ἡ σοβαρὰ καὶ αὐστηρὰ καλαισθησία, ἡ ἄκρα τῆς ἐνδυμασίας αὐτῆς ἀπλότης παρεῖχον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἰδιάζουσαν χάριν. Ἐμάντευέ τις ὅτι ἡ κυρία Καρτθράϊτ δὲν ἐφρόνει ἐαυτὴν ἀνήκουσαν εἰς τὸν κόσμον τούτον. Ἀληθῶς, ἀγγελικὴ τις καὶ θεία ἐξωραΐζειν αὐτὴν ἐκφρασίς. Ἐφαίνετο ὡς τις κοσμικὴ ἐρημίτις, —εὐλαβὴς τις ἐν τῇ ἀγαθῇ σιμασίᾳ τῆς λέξεως, —γυνὴ ἐπὶ τέλους, ἧτις ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν καθηκόντων της παρηγορηθεῖσα ἀπὸ τὴν βαθεϊαν καὶ μυστηριώδη τῆς θρησκείας ἐπίδρασιν, ἐφαίνετο μεθ' ὑπομονῆς ἀναμένουσα τὴν εἰς Θεὸν ἀνάκλησιν.

Ἀπὸ τῆς ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Βρανδῶνος διαμονῆς τῆς μαρκησίας, ἡ κυρία Καρτθράϊτ εἶχε μείνει σταθερῶς παρ' αὐτῇ, συμμερίζομένη τὰς ἀσχολίας καὶ τὰς ἀγαθοεργίας αὐτῆς, ἀλλ' ἀφωσιωμένη ἰδιαίτερος εἰς τὰς ἀκαταπαύστους καὶ τρυφεράς φροντίδας, ἃς ἀπῆτει ἡ κατὰστασις τοῦ μικροῦ ἀσθενοῦς.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἡμέρα εἶναι θλιβερὰ δι' ἐμὲ ἀνάμνησις.

Μετὰ τινος περὶ τῶν ὑπὸ τὰς φροντίδας μου πτωχῶν πληροφορίας, ἡ μαρκησία μ' ἐλάλησε περὶ ἐαυτῆς.

— Κύριε Οὐίλσον, εἶμαι ἀδιάθετος ἀπὸ τινος χρόνου. Πιστεύω ὅτι ἔχω ἀνάγκην τῶν συμβουλῶν σας. . . ἀλλ' οὐχὶ ἐν τῇ ὁδῷ, προσέθηκε θλιβερῶς ὑπομειδῶσα. Θέλετε ἔχει τὴν ἀγαθότητα νὰ λάβητε μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ πύργῳ τὸ πῆλον μετὰ τὸ πέρας τῶν σημερινῶν ἐργασιῶν

σας ; . . . Τὴν ἐννάτην ὥραν, ὡς γνωρίζετε. Ἄλλ' ἐὰν τοῦτο δύναται νὰ σᾶς ἐνοχλήσῃ, ἔλθετε αὐριον. Οὐδεμία ὑπάρχει κατεπείγουσα ἀνάγκη. Δύναμαι νὰ περιμένω.

— Θὰ ἔλθω βεβαίως εἰς τὸν πύργον περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν, κυρία, ἐλπίζω δὲ νὰ ἦμαι κομιστικὴς ἀγαθῶν περὶ τῶν ἀσθενῶν μας εἰδήσεων.

— Au revoir τότε, κύριε Οὐίλσον.

Καὶ τὸ ἀμάξιον ἀπεμακρύνθη.

Κατὰ τὴν ὀρισμένην τῆς ἐσπέρας ἐκείνης ὥραν ἔσχον μακρὰν μετὰ τῆς μαρκεσίας συνδιάλεξιν. Ἄλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ θλίψις μου, ἡ ἀγωνία μου, — καὶ ἐν τούτοις δὲν συγκινοῦμαι εὐκόλως, — ὁπότε ἀνεκάλυψα ὅτι αἱ ἐλαφρὰ ἀδιαθεσίαι, ὑφ' ὧν αὕτη παρεπονείτο ἐνίοτε, ἦσαν τὰ συμπτώματα τρομερᾶς ἐσωτερικῆς νόσου, προοδευσάσης ἤδη, καθιστώσης ἀδύνατον τὴν ἐλαχίστην ἐλπίδα θεραπείας ! Παρετήρησε τὴν κατάπληξίν μου καὶ ἠρυθρίασεν, εἰπούσα μοι διὰ φωνῆς συγκινημένης ὀλίγον :

— Κύριε Οὐίλσον, φοβοῦμαι ὅτι ἡ νόσος εἶναι σπουδαιότερα παρ' ὅσον κατ' ἀρχὰς ἐφαντάσθη.

— Ἀληθῶς, κυρία, λυποῦμαι ὅτι μόνος τὸ ὁμολόγησα μάλιστα. Ἄλλ' ἐλπίζω ὅτι διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς βοηθείας τῆς ἐπιστήμης . . .

Μ' ἐσταμάτησε διὰ μιᾶς χειρονομίας.

— Κύριε Οὐίλσον, βλέπω ὅτι θέλετε νὰ μὲ ἀπατήσητε. Πρέπει ἐν τούτοις νὰ μὲ γνωρίζητε ἱκανῶς, ὥστε νὰ μὴ ζητήτε νὰ μοὶ ἀποκρύψετε πλήρη τὴν ἀλήθειαν, καθ' ὅσον σᾶς ἐπιτρέπει πρὸς ἀνακάλυψιν αὐτῆς ἡ ἐπιστήμη. Ἐπιθυμῶ νὰ μάθω τὴν ἀληθῆ κατάστασίν μου, δύνασθε νὰ μοὶ εἴπητε αὐτὴν ἐλευθέρως. Εἶναι ἐπικίνδυνος ἡ ἀσθένειά μου ;

— Οὐδὲν θέλω σᾶς ἀποκρύψει, κυρία μάλιστα, εἶναι ἐπικίνδυνος.

— Πολὺ ἐπικίνδυνος ;

— Πολύ.

— Ὑπάρχει τις ἐλπίς θεραπείας ;

— Εἶναι ζήτημα, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν δύναμαι ν' ἀποφασίσω μόνος.

— Ἀλλὰ φρονεῖτε σεῖς, ὅτι εἶμαι καταδικασμένη ;

Ἐδίστασα ἐπὶ στιγμήν.

— Ὅφειλα νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἀγνοῶ τὰ μέσα ὅπως σταματήσω τὰς προόδους τῆς νόσου. Ἐν τούτοις ἡ πεῖρά μου, ὡς ἡ εὐγενεῖα σας γνωρίζει, εἶναι ἐλαχίστη, οὐδέποτε δ' ἔσχον ἀφορμὰς νὰ ἀυξήσω αὐτὴν ἐνταῦθα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι συμβουλευόμενός τινα ἐκ τῶν πρώτων ἰατρῶν τοῦ Λονδίνου, θέλω κατορθώσει νὰ εὐοκ πρόσκαιρόν τι, ἂν οὐχὶ ἀπόλυτον θεραπευτικὸν μέσον, καὶ ὅτι ἡ τοσοῦτον δι' ὅλους ἡμᾶς πολύτιμος ὑπαρξίς σας θέλει δυνηθῆ νὰ παραταθῆ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀκόμη.

Προσεπάθουν νὰ φωνῶ γαλήνιος, ἀλλ' ἡ φωνή μου ἔτρεμεν ἀκουσίως.

— Ἀγαπητὴ κύριε Οὐίλσον, ἀδυνατῶ νὰ σᾶς εἶπω ὅποσον εἶμαι συγκινημένη ἀπὸ τοὺς ἀγαθοὺς λόγους σας καὶ τὴν ἀφοσίωσιν, ἣν πάντοτε μοὶ ἐπεδείξατε. Βεβαιώθητε περὶ τούτου, — δὲν τὸ λέγω νὰ σᾶς κολακεύσω, — ἐμπιστεύομαι τὴν ὑγείαν μου εἰς σᾶς ὑπὲρ οἵονδήποτε ἄλλον ἐνδοξὸν ἰατρόν. Ἐν τούτοις ἡ ζωὴ μου εἶναι σπουδαιότατη ἀκόμη διὰ τινὰς ἐδῶ κάτω, ἂν δὲ σκέπτεσθε πράγματι ὅτι αἱ περὶ θεραπείας ἐλπίδες μου δύνανται ν' αὐξηθῶσι καὶ κατ' ἐλάχιστον διὰ συνδιασκέψεως μετὰ τινος τῶν ἐν Λονδίῳ συναδέλφων σας, σᾶς παρακαλῶ νὰ ἐνεργήσητε, ὅπως αὕτη λάβῃ χώραν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον.

— Φρονῶ, κυρία, ὅπως ἡ ἰατρικὴ αὕτη γνωμοδότησις λάβῃ χώραν ἀμεταθέτως.

— Τότε, λαμβάνετε τὸν κόπον νὰ γράψητε ἐξ ὀνόματός μου εἰς τὸν ἰατρὸν Ἄτκινς ;

Ἐπέστρεψα εἰς τὸν οἶκόν μου τεθλιμμένος, οὐδεμίαν πλὴον τρέφον ἐλπίδα, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ θεραπευθῶσιν αἱ ἐσωτερικαὶ ἐκείναι ἀνωμαλίας, ὧν τοσοῦτον ἐναγογῆ ἦσαν τὰ συμπτώματα.

Ὁ ἰατρὸς Ἄτκινς, εἰς τῶν ἐξοχωτέρων ἰατρῶν τοῦ Λονδίνου, ἔλθων εἰς Καρστόννην ἐδικαίωσε τὴν γνώμην μου. Διεκήρυξε, φεῦ ! καὶ αὐτὸς τὴν ἀνικανότητά του πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κακοῦ. Οὐδὲν ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὴν μαρκεσίαν.

— Κύριε Οὐίλσον, μοὶ εἶπε τὸ γλυκὺ πλάσμα, λυποῦμαι ἐπὶ τῇ ἐνοχλήσει, ἣν σᾶς προξενῶ διὰ τῶν περὶ τῆς θλιβερᾶς καταστάσεώς μου ἐρωτήσεων. Ἐν τούτοις ὀφείλετε νὰ μοὶ εἴπητε ἐλευθέρως, ἂν ἡ γνώμην τοῦ ἰατροῦ Ἄτκινς συμφωνεῖ μετὰ τὴν ἰδικὴν σας.

— Ὁ ἰατρὸς σκέπτεται ὅπως καὶ ἐγὼ, κυρία.

— Καὶ δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ τι περισσότερον ἀπὸ σᾶς ;

— Φοβοῦμαι ὅτι δὲν δύναται.

— Καὶ τώρα, ἐκεῖνος ἢ σεῖς, δύνασθε νὰ μοὶ εἴπητε ἐπὶ πόσον χρόνον ἔχω πιθανότητος νὰ ζήσω ἀκόμη ;

Ἐδίστασα ν' ἀποκριθῶ.

— Τίς εἶναι ὁ μακρότερος χρόνος, ὃν ἐξῆς ποτε πρόσωπόν τι προσβλήθην ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ταύτης ; . . . Καὶ τίς εἶναι ὁ βραχύτερος χρόνος ; Ὅφειλετε νὰ τὸ γνωρίζετε. Σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ μὲ ἀπατήσητε. Ἀναλογισθητε τί μοὶ ὑπολείπεται νὰ πράξω ἐδῶ κάτω. . . Εἰπέτε μοι τὴν ἀλήθειαν. Πόσον χρόνον θέλω ζῆσαι ἀκόμη ;

— Δύο μῆνας.

— Ἄ ! . . . πολὺ ὀλίγον ! Τότε οὐδεμίαν στιγμήν ἔχω νὰ χάσω. Κύριε Οὐίλσον, λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ συνεννοηθῆτε μετὰ τοῦ κυρίου Ἄτκινς καὶ νὰ δρῆσητε ἐκ συμφώνου τὸν

ὡς διδασκάλισσαν. Ὁχι. Ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ δι' αὐτὸν ὡς δευτέρα μήτηρ ; Ὁ λόρδος Βρανδὼν ἐποίησε κινήσιν τινὰ ἐκπλήξεως.

— ὦ ! μὴ παρανοήσῃτε τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων μου, ἐξηκολούθησεν ἡ μαρκησία σοβαρῶς ὑπομειδιῶσα. Δὲν ἐπιθυμῶ ὅπως αὕτη καταστῆ διὰ σᾶς ἄλλο τι παρ' ὅ,τι εἶναι σήμερον. Δὲν δύνασθε ἀναμφιβόλως νὰ τὸ πιστεύσῃτε. Σᾶς παρακαλῶ μόνον νὰ μοι ὑποσχεθῆτε, ὅτι θὰ τὴν ἀφήσῃτε πλησίον τοῦ υἱοῦ μου ἐφ' ὅσον χρόνον εἶναι δυνατὸν καὶ ὠφέλιμον δι' ὅλους. Τὸ πτωχὸν παιδίον θὰ ἔχῃ ἀνάγκη τῆς μητρικῆς τρυφερότητος πρὸς παρηγορίαν τῆς ἐκ τῆς ἀθλίας αὐτοῦ ὑπάρξεως πικρίας· καὶ θέλει τὴν εὖρει ἐν αὐτῇ.

— Ἀγαπητὴ μου λαίδη, αἱ ἐλάχισται ἐπιθυμίαι σας θὰ ἦναι διαταγαὶ δι' ἐμέ. Πιστεύω ὅτι γνωρίζετε ἱκανῶς τὰ πρὸς ὑμᾶς αἰσθήματα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ὑπολήψεώς μου, ὅπως ἦσθε πεπεισμένη, ὅτι ὅλαι αἱ συστάσεις σας θὰ ἦναι δι' ἐμέ ἱερά. Μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως θέλω ἶδει τὴν κυρίαν Καρτθράϊτ ἀναλαμβάνουσαν τὴν φροντίδα τοῦ υἱοῦ μου καὶ θέλω θεωρήσει αὐτὴν ὡς ἀποτελοῦσαν μέρος τῆς οἰκογενείας μου, ἐφ' ὅσον χρόνον θέλει εἶναι ἀρεστὸν εἰς αὐτὴν νὰ μένῃ μετὰ τῶν ἡμῶν.

— Θέλετε μοι ἐπιτρέψῃτε λοιπὸν νὰ διαθέσω τὰ κατ' ἐμέ ἐκ συμφώνου μετ' αὐτῆς ;

— Θέλω ἀνακουρισθῆ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὸ μεγάλης ἀνησυχίας. Ἀλλὰ, φεῦ ! φοβοῦμαι μὴ δελεάζεσθε ὑπὸ ματαίας ἐλπίδος.

— Ὁχι, μυλόρδε· εἶμαι βεβαία ὅτι ὁ υἱός μου θέλει ζῆσει. . . μοι τὸ λέγει τὸ μητρικὸν ἐνστικτὸν μου. Ἐχω ἀκόμη νὰ σᾶς ἀποτείνω μίαν παράκλησιν. Τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ ἐγγόνου τοῦ ἀγαθοῦ καὶ προσφιλοῦ πατρός μου μοι ἐδώρησε διακοσίας πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων πρὸς ἀγορὰν ἀναμνήσεως, ἀνακαλοῦσης αὐτὸν πάντοτε εἰς τὴν μνήμην μας. Λίαν ἀνοφελὴς προφύλαξις ἀναμφιβόλως. Χρόνον τινὰ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἡρώδου αὐτὸν τί ν' ἀγοράσω διότι ἀληθῶς, ἀγαπητῆ μου λόρδε, ἔνεκα τῆς μεγάλης ἐλευθεριότητός σας οὐδὲν εἶχον νὰ ἐπιθυμῶ ἢ νὰ φρονήσω. «Ὅ,τι σοὶ ἀρέσκει», μοι ἀπεκρίθη. Δύνασθε νὰ μοι δώσῃτε τὴν αὐτὴν συνάνεσιν ;

— Πῶς δύνασθε, λατρευτῆ μου λαίδη, νὰ μοι κάμητε παρομοίαν ἐρώτησιν ; Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἄξιον τοῦ ὑμετέρου χαρακτήρος, προσέθηκεν ὁ μαρκησίας βαθέως συγκεκινημένος.

Ἐἶχεν αἰετοπερὶ ἐκτιμήσει τὴν λεπτότητα, μεθ' ἧς ἡ σύζυγός του, ἡ τοσοῦτον κολοσσαίαν προσενεγκοῦσα αὐτῷ περιουσίαν, προσεφέρετο πρὸς αὐτὸν δι' ὅλας τὰς χρηματικὰς ὑποθέσεις, καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην, μεθ' ἧς περιέβαλεν αὐτὸν ἐν τῇ ἀνεξελέγκτῳ αὐτῆς διαχειρίσει.—Ἐ-

πέτε μοι μόνον τὰς ἐπιθυμίας σας. Ἡ ἐλάχιστη ἐξ αὐτῶν πιστῶς θέλει ἐκτελεσθῆ ὑπ' ἐμοῦ. Ὑπάρχει τις τὸν ὁποῖον σκοπεῖτε νὰ προαγάγητε, πρᾶγμα τι. . .

— Ἐπεθύμουν ἐπίσης νὰ διαθέσω κατ' ἀρεσκίαν ὅλα τὰ κοσμήματά μου, ἐκτὸς τῶν ἀδελφάντων, τοὺς ὁποίους μοι ἐχάρισεν ὁ πατήρ μου, ὅτε τὸ πρῶτον παρουσιάσθην ἐν τῇ Ἀλλῃ. Ὅσον ἀφορᾷ τούτους, θέλω σᾶς παρακαλέσει νὰ τοὺς προσθέσῃτε εἰς τὰ κοσμήματα τῆς οἰκογενείας σας, ὅπως μείνῃ τι ἐν τῷ οἴκῳ σας πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ πατρός μου.

— Πράττετε ὅ,τι νομίσητε καλόν. Θέλω θεωρήσει τιμὴν μου νὰ ἐκτελέσω ὅλας τὰς ἀποφάσεις σας.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα ἡ μαρκησία με ἐξήτησε καὶ μοι εἶπεν :

— Ἀγαπητῆ μου κύριε Οὐίλσον, ἔχω ἀπολυτὸν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν εὐθύτητά σας, εἰς τὴν φρόνησιν σας καὶ εἰς τὴν τιμὴν σας. Θέλετε νὰ ἀναλάβῃτε ἀποστολὴν τινὰ, τὴν ὁποίαν θεωρῶ σπουδαιοτάτην ; Ἐχω ἀρκετὴν πείραν τοῦ βίου, τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, ὥστε νὰ δυσπιστῶ ὡς πρὸς τὸ ἐν ταῖς οἰκογενείαις ταύταις ἀκολουθούμενον σύστημα : πολλὴ μεγαλοπρέπεια, ὀλίγη ἄνεσις, κολοσσαῖα ἔξοδα καὶ αἰετοπερὶ γρηματικαὶ ἀνάγκαι. Ἡ κατάστασις τοῦ τέκνου μου, ἂν ζήσῃ, θὰ ἦναι ἐξαιρετικὴ κατ' ὀλοκληρίαν καὶ θὰ ἀπαιτήσῃ πληθὺν πραγμάτων, ἅτινα εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν ἤθελον θεωρηθῆ εὐλόγως ἀνωφελῆ. Ὁ πατήρ του θέλει νυμφευθῆ ἐκ νέου.....

Ἐποίησα σημεῖον ἀποδοκιμασίας.

— Ὅ καμῆ καλά. Μία μητριὰ !..... Ἀ ! κύριε Οὐίλσον, μάλιστα. . . Γνωρίζω τί κακὸν δύναται αὕτη νὰ πράξῃ ! . . . Ἐπὶ τέλους, θέλετε νὰ ἐπιφορτισθῆτε χρηματικὸν τι ποσόν, τὸ ὁποῖον νὰ ἐγχειρίσητε εἰς τὴν κυρίαν Καρτθράϊτ ἢ εἰς τὸν υἱόν μου, ὅπως νομίσητε σῆς ἀναγκαῖον ; Εἰς οὐδένα ἔχετε νὰ δώσῃτε λόγον. Ὅ θὰ ἦναι τὸ ἴδιον ὡς ἂν ἀνήκεν ἀπολύτως εἰς σᾶς, καὶ θέλετε τὸ μεταχειρισθῆ ὅπως σκεφθῆτε ὠφελιμώτερον διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ πτωχοῦ τέκνου μου.

— Ἀλλὰ, κυρία, ἂν ἀποθάνω ; . . .

— Δὲν δύναμαι νὰ προῖδω πάντα τὰ ἐνδεχόμενα. Διαθέσατε αὐτὸ διὰ διαθήκης, πράττετε ὅ,τι νομίσητε καλὸν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν σχεδίων μου. Ἀλλ' ἂν, ὑπερκαὶ τὸ πιθανώτερον, ζήσητε ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀκόμη, κρατήσατε τὸ ποσόν, τὸ ὁποῖον θὰ εὐρησῆ μέσα νὰ μεταχειρισθῆτε.

Τὸ ποσὸν ἀπετελεῖτο ἐκ διακοσίων πενήκοντα χιλιάδων φράγκων. Ἡ μαρκησία μοι ἔδωκεν ἐπίσης ὅλα τὰ κοσμήματά της, ἐπιφορτίσασά με νὰ τὰ πωλήσω καὶ νὰ ἐγχειρίσω τὸ ἀντίτιμον εἰς τὴν κυρίαν Καρτθράϊτ ἐν ὄρα ἂν

νάγκης. Πρὸς τοῦτο δὲ μοι ἀφῆκεν ἐγγράφους ἑδωγίας.

Ἡ ἐξαίρετος ἐκείνη γυνὴ ἀπέθανεν ἐν ἀπιστεύῳ γαλήνῃ, κατὰ δὲ τὴν ρητὴν αὐτῆς ἐπιθυμίαν ἐνεταφιάσθη μεθ' ὅλης τῆς ἀπλότητος, ἣν ἐπέτρπευεν ἡ ὑψηλὴ αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θέσις.

Ἡ θλίψις τοῦ μικροῦ τέκνου τῆς, μεθ' ὅλας τὰς προσφυλάξεις ἡμῶν, ταχέως ἐνοήσαντος τὴν μεγάλην δυστυχίαν, ὑφ' ἧς προσεβλήθη, ὑπῆρξε συμφώνως πρὸς τὸν χαρακτήρα του ἐνδύμουχος μάλλον ἢ ἐπιδεικτικῆ. Δὲν ὠμίλησε πολλὰ, ἀλλ' αἱ ὠχραὶ συνήθως παρειαί του κατέστησαν ὠρότεραι· ἡ ἰσχνότης καὶ ἡ ἀδυναμία αὐτοῦ ἠέχταν τοιοῦτοτρόπως, ὥστε οὐδεμία ὑπῆρχε πλέον ἀμφιβολία περὶ τοῦ προσεχούς θανάτου του. Εἰ καὶ ἰκανῶς γαλήνιον διακρούσης τῆς ἡμέρας, ἄγρυπνον διήρχετο τὰς νύκτας, καθ' ἑκάστην δὲ πρωτὰν εὐρισκον δακρύβρεκτον τὸ προσκεφάλαιόν του. Ἐξηνητημένον ὑπὸ λανθάνοντος πυρετοῦ, δὲν ἔτρογε πλέον. . . καὶ ἐν τοῖσις ἐξηκολούθει νὰ ζῆ, ἀγωνῶν ὑπὸ τίνος ἐσωτερικῆς δυνάμεως ὑποστηριζόμενον. Ὑπῆρχέ τις ἐν αὐτῷ ζωὴ ἐπιμένουσα.

*Ἐπιταὶ συνήγιστο.

K* MARSH.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ

Ο ΧΡΥΣΟΣ

Ἐράνισμα ὑπὸ***

Ὁ χρυσοῦς φαίνεται ὅτι ἦν γνωστὸς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, καὶ τοῦτο διότι πάντοτε σχεδὸν εὐρίσκεται ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ ἐδάφους ἢ μικρὸν ὑπὸ ταύτην καὶ ἐν τοῖς ρεύμασι τῶν ὑδάτων. Οὐδέποτε κείται εἰς μεγάλα βάθη οὐδέποτε ἐπίσης εὐρέθησαν ἴχνη αὐτοῦ ἐν ταῖς ὑπὸ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἠφαιστειῶν ἐκτινασσομένων ὕλαις, οὔτε πλησίον ἐσβεσμένων κρατήρων.

Καίτοι στερούμενοι βεβαίαν βάσεων, ἠδυνήθησαν ὅμως τινὲς ἐκ πληροφοριῶν καὶ παρατηρήσεων, ἃς ἠρύσθησαν ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων, νὰ ὑπολογίσωσι κατὰ προσέγγισιν εἰς 2 δισεκατομμύρια καὶ 125 ἑκατομμύρια τοῦ σημερινοῦ νομισματικοῦ συστήματος τὴν ποσότητά του ἐν πικτῇ τῷ γνωστῷ κόσμῳ ὑπάρχοντος κατὰ τὸν πρῶτον μ. Χ. αἰῶνα κεκομμένου χρυσοῦ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ὑπῆρχον μόνον 285 περίπου ἑκατομμύρια κεχαραγμένου χρυσοῦ.

Δύο δισεκατομμύρια περίπου χρυτοῦ εἰς νομίσματα, μὴ ὑπολογιζόμενον τοῦ ἐν διαστήματι δεκατεσσάρων ἑκατονταετηρίδων χαραχθέντος, ἐξέλιπον τῆς κυκλοφορίας, τὸ μὲν ἕνεκα τῆς χρήσεως, (διότι, κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς, τὰ χρυσὰ νομίσματα μετὰ εἰκόνας ἐτι χρήσεως ἀπολλύσιν μέρος τῆς ἀξίας των καὶ δέον ν' ἀντιπολλύσιν), τὸ δὲ ἐκ τῆς μετατροπῆς χρυσοῦν καθίστανται, τὸ δὲ ἐκ τῆς μετατροπῆς χρυσοῦν νομισμάτων εἰς σκεύη καὶ κοσμήματα, καὶ ἐκ

τῶν ἀποκρυβέντων καὶ ἀπολεσθέντων ποσῶν.

Ὁ ἐν κυκλοφορίᾳ εἰς νομίσματα χρυσοῦς ὑπελογίσθη ὅτι ἀνήρχετο :

τῷ 1600	εἰς		525 ἑκατομμ. φρ.
τῷ 1700	εἰς	4 δισεκατομ.	750 " "
τῷ 1800	εἰς	5 " "	625 " "
τῷ 1843	εἰς	10 " "	625 " "
τῷ 1853	εἰς	15 " "	625 " "
τῷ 1870	εἰς	30 " "	625 " "

Τὰ τριάκοντα ταῦτα δισεκατομμύρια χυνόμενα εἰς ἓνα ὄγκον ἀποτελοῦσι κύβον, οὗ ἐκάστη πλευρὰ ἔχει ὀκτὼ τετραγωνικῶν μέτρων ἐπιφάνειαν.

Ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ μικρὸν μεταβάλλεται· τὸ γραμμάριον τιμᾶται 3 φράγκων καὶ τὸ χιλιόγραμμα τριςχιλίων.

Ἄλλοτε διὰ πάντα τὰ χρυσορυχεῖα, ὅπως καὶ τὰ ἀργυρορυχεῖα καὶ τὰ ἄλλα μεταλλεῖα, ἐφέρετο παράδοσις περὶ τῆς εὐρέσεώς των, διηγουμένη σχεδὸν πάντοτε ἀπαρалаλάκτως, ὅτι ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ βοσκῶν, ὅστις ὅπως ἐπιθέσθῃ τὴν χύτραν τοῦ ἐποθετήσε παρὰ τὴν πυρὰν λίθου τοῦ ὄρου· οἱ λίθοι οὗτοι διακαίόμενοι διηνοίγοντο καὶ τὸ λαμπρὸν μέταλλον ἔρρεε διὰ τῶν ἀνθράκων καὶ τῆς τέφρας.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἡ παράδοσις αὕτη ἐτροποποιήθη οὐσιωδῶς· ὁ βοσκὸς ἔλειψεν, πάντοτε ὅμως εἰς τὴν τύχην ἀποδίδουσι τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀπὸ τοῦ 1848 ἐκμεταλλευμένων χρυσορυχειῶν.

Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ χρυσοῦ ἐν Καλλιφορνίᾳ, τῇ κατ' ἐξοχὴν χρυσοφόρῳ ταύτῃ χώρᾳ, δὲν ἀνέρχεται πέραν τοῦ 1848. Ἐβράδυνε δὲ ἡ ἀνακάλυψις αὕτη διότι μέχρι τοῦ 1820 ἡ χώρα αὕτη κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν Ἰησουϊτῶν. Ἄλλ' ὅτε ἡ Καλλιφορνία παρεχωρήθη ὑπὸ τοῦ Μεξικικοῦ ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, ὁ χρυσοῦς ἀνεκαλύφθη, μάλιστα εἰσεχώρησαν εἰς αὐτὴν οἱ πρῶτοι Ἀγγλοσάξονες ἄποικοι.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Ἀμερικανὸς Σούττερ, εἰς οὗ τὰ κτήματα ἀνεκαλύφθη τὸ πρῶτον χρυσορυχεῖον, ἔγραφε τὰκόλουθα :

«Δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω πῶς τοσοῦτοι ἄνδρες, μὴ ἀμοιροῦντες πείρας, καὶ σοφοὶ τινες μάλιστᾶ, διέτρεξαν τὰ μέρη ταῦτα, οὐδὲ κἂν ὑποπτευθέντες ὅτι ἐπάτουν ὑπὸ τοὺς πόδας των θησαυροὺς ἀμυθήτους. Κυνηγοὶ ὀξυδερκέστατα ἀνθρωπίνων τὴν κοιλάδα καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς διευθύνσεις. Φυλαὶ Ἰνδικαὶ ἐβίον ἐπ' αἰῶνων ἐν αὐτῇ, καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε ἀνεῦρε χρυσοῦν. Ἐγὼ αὐτὸς ἐπὶ δεκαετίαν διέτρεξα πολλάκις τὸν ὀνομαστὸν καταστάντα σήμεραν τόπον τοῦτον, μηδὲν παρατηρήσας ἢ ὑποπτευθεὶς.»

Ἐγένετο δ' ἡ ἀνακάλυψις ἐκ τυχαίως ὅλως περιστατικοῦ. Ὁ Σούττερ εἶχεν ἀνιδρύσει μηχανικὸν προιονιστήριον ἐπὶ τοῦ ἀμερικανικοῦ Φόρξ,